

TOT RECORDANT JOAN GUINJOAN

Jaume Vallcorba -tot un nom de referència en el món editorial- escrivia, en relació al periodista Eugeni Xammar, que “Catalunya té una gran tendència a l’oblit”. No puc estar-hi més d’acord, malauradament. Potser és per aquesta raó que, avui, vull recordar les paraules que Joan Guinjoan pronunciava a l’acabar una xerrada sobre la seva música, un matí de març de l’any 2005, en el Conservatori del Liceu. I les vull recordar perquè jo hi era, vaig poder enregistrar-les i vull deixar-hi constància:

“A veure, abans d’anar-me’n d’aquest món vull tenir un quartet... I ara, com un alumne, m’he posat a revisar els quartets de Bartók, els de Schönberg, els de Ligeti i els de Paco Guerrero (...). Començo a tenir les meves idees. I ara a veure si en faig un jo. És que és molt difícil! S’han fet tantes coses... No sé què sortirà. Ja ho veurem. Espero que em surti... És un repte: una cosa tan despullada. Aquí sí que no hi ha engany! És un problema que tinc i vull resoldre... Però un quartet com Déu mana. Ara se’n diu de tot quartet... Jo sé el que és un quartet. No és un berenar, eh?”.

A l’arribar a la darrera frase, el públic va esclatar a riure. Aquest era el tarannà del músic riudomenc. I és que després d’una trajectòria reconeguda i consolidada, aquell compositor de 74 anys decidia tornar estudiar les grans obres del repertori quartetístic per extreure’n conclusions i mirar d’aportar el seu gra de sorra. El projecte, per cert, va tirar endavant i en va sorgir el **Quartet de corda núm. 1** -aquí hi afegia sempre una postil·la: “*He escrit número 1, però no crec que en faci cap més*”. Rigor, humor i, sobretot, empenta -aquella “*mentalitat cartesiana nascuda a la vora del Mare Nostrum*”, com ell mateix s’havia autodefinit en més d’una ocasió.

Vaig tenir la sort de poder tractar Guinjoan especialment a partir de l’any 2000, poc després del Taller de Joves Compositors organitzat per la JONC. Potser la proximitat territorial -ell de Riudoms, jo de Reus-, així com un enfilall d’amistats compartides -sobretot la meva professora Maria Bartolí, companya d’estudis del mestre- van servir per acabar de reblar el clau.

Sigui com vulgui, considero un privilegi haver-hi pogut mantenir converses, mostrar-li els treballs i, alhora, veure com la seva producció -aquells manuscrits de traços amb llapis- ens era presentada de l’hort a l’olla, mentre anava cantant fragments significatius. Anar-lo a veure al carrer Pàdua suposava una injecció d’energia per als visitants, atès que la seva passió era, sobretot, encomanadissa. Començar a parlar de música implicava adonar-se que els seus ulls guspirejaven, malgrat els problemes de salut.

Per a tots aquells que som del Baix Camp i tenim ja una edat madura, el català que parlava Guinjoan ens duia de nou a l’*origen* -paraula fonamental per al compositor. I és que sentir-lo dir “*Hola maco*”, després de despenjar el telèfon o a l’obrir la porta de casa, identificava el personatge amb un rerefons comú, amb la complicitat del territori tarragoní. Una terra que, més enllà de veure’l néixer i créixer, el músic va conrear durant els primers anys de vida. Potser d’aquí ve la seva vitalitat envejable, fins i tot en la senectut, reflectida perfectament en l’obra que continuava bastint -la darrera partitura orquestral, **Fiat lux**, conserva un impuls rítmic i uns colors ben juvenívols.

Vet aquí, per cert, dues de les característiques que tothom ha coincidit a assenyalar com a típicament guinjoanians: la paleta cromàtica -tan lluminosa, tan mediterrània- i la força rítmica. Només cal fer un cop d’ull a algunes de les fites de la seva producció per corroborar-ho, des del ballet **Trencadís** a l’**Homenatge a Carmen Amaya**. M’atreveixo,

també, a afegir una tercera virtut consistent en un cert to burleta, gairebé naïf, sempre benintencionat i carregat de nostàlgia per un temps passat.

Bonhomia, lucidesa, generositat... són algunes de les paraules que associo als encontres amb en Joan Guinjoan. I l'enorme quantitat d'anècdotes, és clar: és prou coneguda la vella història d'aquella senyora benestant de Madrid que va insistir a acompanyar-lo, amb el seu cotxe amb xofer, des de la porta de l'hotel a la seu de la SGAE, edificis que gairebé estaven a tocar l'un de l'altre.

Hi ha un altre moment memorable del qual voldria fer esment, ja que també el vaig viure en primera persona. Va ser un 10 de desembre de 2016, a casa de la professora Margarita Serrat. Un Guinjoan de més de 80 anys escoltava i aconsellava el pianista Alfonso Calderón de Castro de cara a l'enregistrament de les obres completes per a piano sol. Tot i el cansament d'alguns moments durant una llarga sessió (matí i tarda), el seu entusiasme i la claredat d'idees eren una constant. Cap al tomb del migdia, poc abans de dinar, vam poder gaudir d'un Guinjoan pianista que recreava, assegut al teclat, algunes de les músiques amb què s'havia guanyat la vida quan era jove, en aquells cafès parisencs i barcelonins. Un testimoni únic de la versatilitat del músic.

Gràcies per tot, Joan, especialment per la teva música: seguirà sonant amb la mateixa frescor amb què va ser creada.

Josep Maria Guix
Desembre 2022